

УДК 373.5.016:[811.161.2+811.111'243]'27

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2023-17.11>

ВИКОРИСТАННЯ ПРЕДМЕТНО-МОВНОГО ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ

ДАЦКІВ ОЛЬГА ПАВЛІВНА

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

olhadatskiv@tnpu.edu.ua

orcid.org/0000-0002-0283-7627

Використання предметно-мовного інтегрованого підходу до навчання учнів 10–11-х класів публічного мовлення українською та англійською мовами дає змогу підвищити результативність освітнього процесу. Міжпредметні зв'язки сприяють виокремленню суб'єктами навчання головних елементів змісту освіти, полегшують засвоєння складної інформації, розвивають пізнавальну активність учнів. Актуальність і важливість цієї проблеми, її соціально-педагогічне значення, недостатня теоретична та методична розробленість зумовили вибір теми дослідження.

Мета статті – проаналізувати вимоги чинного Державного стандарту і програм з англійської та української мов щодо навчання учнів 10–11-х класів публічного мовлення; виявити шляхи вдосконалення освітнього процесу з англійської та української мов на основі міжпредметних зв'язків; запропонувати завдання для інтегрованих уроків, спрямовані на формування вмінь і навичок публічного мовлення.

Для досягнення поставленої мети використовувалися: аналіз змісту Державного стандарту, порівняльний аналіз навчальних програм з англійської мови та української мови для 10–11-х класів, наукової літератури, аналіз досвіду роботи вчителів для визначення стану та перспектив досліджуваної проблеми; аналіз, синтез, індукція, дедукція, систематизація, класифікація для систематизації теоретичних матеріалів із проблеми дослідження.

Виявлено, що одним з ефективних способів формування вмінь публічного мовлення є використання штучного інтелекту. Запропоновано завдання, які вчителі англійської та української мов можуть використовувати для розвитку вмінь публічного мовлення старшокласників, зокрема для підготовки і презентації мотиваційної промови.

Зроблено висновок про важливість урахування міжпредметних зв'язків для підвищення ефективності навчання публічного мовлення.

Ключові слова: англійська мова, міжпредметні зв'язки, предметно-мовне інтегроване навчання, старшокласники, публічне мовлення, українська мова.

Постановка проблеми. У складних умовах повномасштабної війни в Україні продовжується освітня реформа. Нова українська школа буде працювати на засадах особисто-орієнтованої моделі освіти, яка передбачає, що заклад освіти максимально враховує права дитини, її здібності, потреби та інтереси, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму. Як зазначено у Концептуальних засадах реформування середньої школи, учні матимуть свободу вибору предметів та рівня їх складності. З'явиться можливість навчання у різновікових предметних або міжпредметних групах [12, с. 18].

Уважаємо, що таку можливість варто використати для навчання учнів 10–11-х класів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) публічного мовлення. У сучасному світі, де комунікація визначає багато сфер нашого життя, публічне мовлення виступає як важливий інструмент формування успішної особистості та активного громадянина. Це вміння не обмежується лише здатністю висловлювати свої думки перед аудиторією, воно містить у собі навички ефективного впливу, переконання та вміння вислухати інших.

Публічне мовлення є важливим засобом розвитку особистості випускників ЗЗСО,

адже здатність грамотно висловлювати свої думки та ідеї формує лідерські якості, світогляд, впливає на особисті та професійні перспективи. Старшокласникам важливо вивчати публічне мовлення у ЗЗСО з огляду на дві важливі причини: по-перше, цей період визначає їх перехід у доросле життя, де вміння ефективно спілкуватися та переконувати оточуючих стає надзвичайно важливим; по-друге, розвиток цих навичок і вмінь впливає на формування відповідальності за власні слова і вчинки та вчить урахувати іншу точку зору.

Не менш важливо зазначити, що публічне мовлення виконує свою навчальну, розвивальну і виховну функції на уроках рідної та іноземної мов, адже володіння цим інструментом комунікації дає змогу не лише ефективно взаємодіяти з аудиторією у своїй країні, а й розширює можливості спілкування у глобальному контексті, що стає надзвичайно важливим у світі, де мовний бар'єр може бути перешкодою для успішної взаємодії. З огляду на викладене вище, можемо сформулювати гіпотезу, що використання предметно-мовного інтегрованого підходу до навчання учнів 10–11-х класів публічного мовлення українською та англійською мовами дає змогу підвищити результативність освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі навчання публічного мовлення українською мовою учнів старших класів присвячено дослідження Н. Голуб, Г. Грибан, Г. Васьківської та С. Косянчука, Е. Палихати і Л. Штафірної, О. Павленко, Я. Прядки, В. Федоренко та ін. Розвідки Н. Басай, В. Редька, Т. Полонської, Т. Петрової, Т. Токаревої, О. Устименко, Дж. Кастелейн, А. Лайтфут, Е. Палмер, С. Секондері та ін. розглядають різні аспекти навчання старшокласників публічного мовлення іноземною мовою.

У зазначених дослідженнях виокремлюються різноманітні аспекти розвитку риторичних та комунікативних навичок старшокласників. Зокрема, підкреслюється значення формування вмінь монологічного мовлення [12; 21; 23], риторичних вмінь, навичок та здібностей [2; 6; 9; 15; 21; 24], риторичної та мовленнєвої компетентностей і компетентності у монологічному мовленні [4; 14; 16;

22], запропоновано вправи та завдання для формування умінь публічного мовлення [5; 17; 23; 25; 26].

З аналізу досліджень та публікацій, присвячених розвитку публічного мовлення старшокласників, впливає важливість використання міжпредметних зв'язків для формування цих умінь на уроках, зокрема, української та англійської мов, оскільки освітня реформа Нової української школи спонукає учителів до міжпредметної інтеграції. Предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL) активно впроваджується в українській освіті, про що свідчить збільшення кількості наукових публікацій, присвячених цій тематиці [1; 18].

Ми погоджуємося з висновками дослідниці В. Солощенко про те, що предметно-мовне інтегроване навчання є сучасним механізмом формування фахової компетентності майбутнього висококваліфікованого спеціаліста з одночасним оволодінням ним іноземною мовою, що сприяє усебічному розвитку особистості, активізує бажання надалі вивчати іноземну мову та забезпечує становлення конкурентоспроможного фахівця, здатного у майбутньому вибрати гідну професію на ринку праці світу [18, с. 119], а процес формування умінь іншомовного спілкування учнями загальноосвітніх шкіл, студентами вищих навчальних закладів стає ефективнішим із використанням технологій предметно-мовного інтегрованого навчання.

Мета статті – проаналізувати вимоги чинного Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (далі – Державний стандарт) і програм з англійської та української мов щодо навчання учнів 10–11-х класів публічного мовлення; виявити шляхи вдосконалення освітнього процесу з англійської і української мов на основі міжпредметних зв'язків; запропонувати завдання для інтегрованих уроків, спрямовані на формування умінь і навичок публічного мовлення.

Виклад основного матеріалу. Публічне мовлення – це монологічний виступ або діалогічне чи полілогічне спілкування перед аудиторією, що мають за мету висвітлити інформацію наукового, виховного, політичного, агітаційного, судового, гомілетичного,

епідейктичного чи іншого змісту з метою навчати, виховувати, переконувати, брати до уваги, спонукати до дії, формувати почуття естетичної насолоди, душевного задоволення тощо [15, с. 143]. Дослідниці Е. Палихата, і Л. Штафірна вважають, що монолог, діалог, полілог є основними формами навчання української мови на аспектичних уроках і уроках розвитку зв'язного мовлення.

Далі розглянемо вимоги нормативних документів щодо навчання публічного мовлення у старшій школі. Навчання англійської і української мов для учнів 10–11-х класів у 2023–2024 навчальному році здійснюється за Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, затвердженим Постановою КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1392. Серед завдань освітньої галузі «Мови і літератури» у другому розділі Державного стандарту визначено релевантні до нашого дослідження завдання розвитку вмінь вільно спілкуватися в різних ситуаціях, формулювати та відстоювати власну думку, вести дискусію, оцінювати життєві явища, моральні, суспільні, історичні та інші проблеми сучасності, висловлювати щодо них власне ставлення, досягати взаєморозуміння та взаємодії з іншими людьми [7].

У Додатку 2 до Державного стандарту базової і повної середньої освіти «Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів» у частинах «Старша школа», «Мовний компонент», «Українська мова. Мови національних меншин (мова навчання і мова вивчення)», «Мовленнєва лінія» зазначено, що учень повинен уміти готувати публічні виступи і виголошувати їх, брати участь у підготовці та веденні діалогу і полілогу з урахуванням відповідних вимог до культури спілкування і зразкового мовлення [7].

У частинах «Старша школа», «Мовний компонент», «Іноземні мови», «Мовленнєва лінія», «Говоріння», «монологічне мовлення» Додатку 2 визначено вимоги без попередньої підготовки висловлюватися відповідно до запропонованих сфер і тематики спілкування, відтворювати зміст прочитаного, побаченого або почутого, висловлюючи та обґрунтовуючи власне ставлення до осіб, подій, явищ, про які

йдеться, брати участь у дискусіях, логічно та аргументовано висловлюватися з обговорюваних проблем, висловлювати власну думку і власне ставлення до них, складати план, тези для побудови мовленнєвих висловлювань [7].

Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня (профільна середня освіта), затверджена Наказом МОН від 20.04.2018 № 407 (у редакції Наказу МОН від 28.11.2019 № 1493) конкретизує для 10-х і 11-х класів визначені Державним стандартом результати навчання освітньої галузі або її складника, деталізує навчальний зміст, у результаті засвоєння якого такі результати досягаються, а також містить рекомендації щодо виявлення та оцінювання результатів навчання. У цьому документі зазначено, що формуванню ключових компетентностей сприяє «встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків і наскрізних змістових ліній» [19, с. 6].

У 2023–2024 навчальному році вивчення української мови в 10–11-х класах здійснюється за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими Наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10–11-х класів закладів загальної середньої освіти», зі змінами, внесеними Наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698. Англійську мову учні вивчають за навчальними програмами з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов [13].

Аналіз навчальних програм з обох предметів допоможе нам виявити інформацію, яка стосується навчання публічного мовлення та його місця в освітньому процесі, і визначити можливості для встановлення міжпредметних зв'язків та інтеграції формування вмінь публічного мовлення з іншими предметами, зокрема на уроках англійської та української мов.

Аналіз завдань навчальної програми дає змогу визначити, які саме знання, навички та вміння повинні бути сформовані. Отримавши цю інформацію, можна встановити зв'язки з

іншими предметами, спрямованими на розвиток схожих навичок і вмінь. Визначення того, які мовні аспекти вивчаються на уроках зв'язного мовлення, дає змогу встановити паралелі між уроками української та англійської мов. Наприклад, вивчення ефективних мовленнєвих засобів на уроках зв'язного мовлення може бути доповнене вправами на вдосконалення мовленнєвих навичок на уроках англійської мови.

Навчання публічного мовлення пов'язане з вивченням інших предметів, де аспекти комунікації, впливу та переконання є важливими. Наприклад, уміння аргументації та виразного висловлення учні можуть застосувати на уроках історії чи правознавства. Установлення таких зв'язків допоможе створити комплексний підхід до мовленнєвого й особистісного розвитку учнів. Загалом аналіз навчальних програм уможливує ідентифікацію перспективних напрямів для створення міжпредметних зв'язків, що сприятиме оптимізації освітнього процесу.

Проаналізувавши програму з української мови для 10-х й 11-х класів закладів загальної середньої освіти, дослідниці Е. Палихата і Л. Штафірна зазначають, що в програмі з української мови для 10-го класу в розділі «Практична риторика» є матеріал, спрямований на формування монологічного публічного мовлення, але про роботу над діалогічним і полілогічним видами публічного мовлення не йдеться. Водночас у програмі з української мови для 11-го класу в розділі «Практична риторика» відсутній матеріал про навчання монологічного публічного мовлення, увага зосереджена лише на опрацюванні діалогічного й полілогічного публічного мовлення [15, с. 144].

Наш аналіз навчальних програм з української мови підтвердив висновки Е. Палихати і Л. Штафірної про необхідність доповнення навчальних програм з української мови для 10-го класу теоретичним матеріалом про навчання діалогічного й полілогічного публічного мовлення, а програми для 11-го класу – матеріалом про навчання монологічного публічного мовлення.

Серед завдань іноземних мов у реалізації мети навчання у старшій школі, які стосу-

ються теми нашого дослідження, навчальні програми визначають уміння адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою [13], тобто наголошується важливість міжпредметних зв'язків. У частині «Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів на кінець 11-го класу» серед продуктивних видів мовленнєвої діяльності знаходимо виступ перед аудиторією, для здійснення якого учень чи учениця «робить достатньо чітку, коротку, підготовлену презентацію на знайому тему зі сфери своїх інтересів, досить чітко пояснює основні моменти; відповідає на уточнювальні запитання, але може попросити повторити, якщо темп мовлення був швидким» [13]. Аналіз навчальних програм з англійської мови виявив, що термін «публічне мовлення» у цих документах не вживається, натомість знаходимо терміни «виступ» і «презентація», які безпосередньо пов'язані зі спілкуванням з аудиторією.

Реалізація міжпредметних зв'язків сприяє успішному опануванню державної та іноземної (англійської) мов на уроках української мови у ЗЗСО, є його дієвим інструментом [8, с. 168].

В Українському педагогічному словнику міжпредметні зв'язки розглядаються як дидактичний принцип, що «відображає комплексний підхід до виховання та навчання, виокремлює головні елементи змісту освіти та взаємозв'язки між навчальними предметами завдяки процесу інтеграції» [3, с. 210]. Дидактичний принцип використання на уроці міжпредметних зв'язків перебуває у тісному взаємозв'язку з особистісно-діяльнісним, інтеграційним та комунікативним підходами. Особисто-діяльнісний та комунікативний підходи покладено в основу навчання іноземної мови у ЗЗСО. Інтеграційний підхід реалізується, якщо цілісність знань формується завдяки їх інтеграції на основі спільних для всіх предметів понять, застосуванню методів і форм навчання, контролю і корекції навчальних досягнень учнів, що спрямовують освітній процес на об'єднання знань [8, с. 164].

Уважаємо, що системність і злагодженість знань та вмінь у навчанні публічного мов-

лення, на необхідності яких наголошують Е. Палихата і Л. Штафірна [15, с.145], можуть бути досягнені також за умови використання предметно-мовного інтегрованого підходу до навчання на основі міжпредметних зв'язків, зокрема з метою застосування знань, навичок і вмінь, отриманих на уроках української мови і літератури, для ефективного формування іншомовних риторичних умінь старшокласників. Водночас ми погоджуємося з висновком дослідниць Н. Дикої і О. Глазової про те, що учні українських ЗЗСО мають оволодіти англійською мовою як інструментом спілкування й порозуміння у глобалізованому світі, тоді як чинником національної безпеки України є державна українська мова [8, с. 163].

Далі розглянемо можливості штучного інтелекту для навчання публічного мовлення, зокрема мотиваційної промови. Публічні виступи зазвичай мають інформувальну, розважальну, переконуючу чи надихаючу мету і вимагають від оратора особливого підходу. Мотиваційну промову можна вважати підвидом публічної промови, адже її основне завдання – донести певний задум до публіки та змусити слухачів задуматися, що і є метою переконувальної промови [10, с. 327]. Штучний інтелект, зокрема застосунок ChatGPT, може бути корисним для підготовки і презентації мотиваційної промови. За допомогою цього застосунку учні можуть сформулювати основні ідеї виступу, отримати поради щодо ефективних стратегій для залучення слухачів, структурувати виступ (вступ, основна частина і висновок), додати приклади та ілюстрації, адаптувати виступ до конкретної аудиторії, отримати рекомендації стосовно того,

як завершити виступ та здійснити емоційний вплив на слухачів. ChatGPT також може виправити помилки у написаному учнями тексті виступу. Незважаючи на велику кількість переваг, які пропонує штучний інтелект, у нього є обмеження, які слід врахувати. Учителі повинні пояснити учням необхідність дотримання академічної доброчесності, те, що генеровану інформацію слід використовувати як допоміжний ресурс, і завжди важливо продемонструвати власний стиль та голос у виступі.

Висновки. Із метою дослідження проблеми навчання публічного мовлення старшокласників ми проаналізували нормативні документи і праці з методики навчання української та іноземних мов, у яких досліджується ця проблема. У результаті було зроблено висновок про важливість врахування міжпредметних зв'язків для підвищення ефективності навчання публічного мовлення. З'ясовано, що одним з ефективних способів формування умінь публічного мовлення є використання в освітньому процесі застосунків на основі штучного інтелекту, зокрема ChatGPT. Запропоновано завдання, які вчителі української та англійської мов можуть використовувати для розвитку вмінь публічного мовлення старшокласників, зокрема для підготовки і презентації мотиваційної промови.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми, тому перспективу дослідження вбачаємо у подальшому виявленні та використанні міжпредметних зв'язків і дослідженні можливостей штучного інтелекту для навчання старшокласників публічного мовлення у формі діалогу і полілогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчевська І., Веремюк Л. Використання предметно-мовного інтегрованого навчання як основного засобу формування іншомовних комунікативних вмінь. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2022. Вип. 4. С. 64–70. DOI: 10.31499/2307-4906.4.2022.270291.
2. Васьківська Г., Косянчук С. Риторичні вміння учнів старшої школи в контексті ціннісно-смісловної сфери. *Українська мова і література в школі*. 2011. № 8. С. 14–19. URL: https://lib.iitta.gov.ua/26595/1/2011_UMiLS_08_VGO_KSV.pdf.
3. Гончаренко С. *Український педагогічний словник*. Київ : Либідь, 1997. 366 с.
4. Голуб Н. Риторична компетентність учнів старших класів як показник сучасної мовної освіти. *Українська мова і література в школі*. 2010. № 8. С. 2–8.
5. Голуб Н. Система вправ з риторики. *Українська мова і література в школі*. 2011. № 6. С. 2–9.

6. Грибан Г. В. Формування комунікативних умінь і навичок старшокласників на уроках риторики. *Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конференції, м. Житомир, 23 квітня 2015 р. Житомир, 2015. С. 102–106.
7. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>.
8. Дика Н. М., Глазова О. П. Реалізація міжпредметних зв'язків та елементів інтеграції у вивченні української та англійської мов у ЗЗСО. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 14(32). С. 161–170.
9. Кардаш Л. В. Лінгвістичні основи формування риторичних умінь старшокласників. *Молодий вчений*. 2019. № 5(69). С. 130–133.
10. Кравчук Ж. В., Марченко В. В. Англомовні мотиваційні промови: лінгвопрагматичний та перекладацький аспекти. *Молодий вчений*. 2021. № 10(98). С. 326–328.
11. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : навчально-методичний посібник / В.Г. Редько та ін. ; за наук. ред. В.Г. Редька. Київ : Педагогічна думка, 2013. 360 с.
12. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / Міністерство освіти і науки України. 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 15.11.2023).
13. Навчальні програми для 10–11-х класів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 15.11.2023).
14. Павленко О. Формування мовленнєвої компетентності старшокласників в умовах неформальної освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2022. Вип. 29. С. 180–185.
15. Палихата Е., Штафірна Л. Навчання публічного мовлення старшокласників з урахуванням вимог програми і матеріалів підручників з української мови. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Педагогіка»*. 2022. Т. 1. № 1. С. 142–149. DOI: 10.25128/2415-3605.22.1.17.
16. Петрова Т. О. Навчання старшокласників усного підготовленого монологу-переконання з використанням ресурсів Інтернет. *Іноземні мови*. 2006. № 3. С. 14–20.
17. Прядка Я. Ю. Риторичні вправи на уроках української мови в старших класах. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. Вип. 35. С. 130–136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSH_2012_35_20.
18. Солощенко В. Особливості реалізації предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) як провідної методики навчання іноземних мов у Європі. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2023. Т. 177. № 21. С. 116–120. DOI: 10.58407/visnik.232119.
19. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/typovi-programu-2-11/Typova.osv.prohr.ZZSO-III.stupenya.pdf> (дата звернення: 15.11.2023).
20. Токарева Т. С. Монологічне мовлення як засіб реалізації комунікативних цілей при вивченні німецької мови у старших класах закладів загальної середньої освіти. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. № 190. С. 146–151. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-190-146-151>.
21. Федоренко В. Розвиток риторичних здібностей старшокласників. *Шкільна риторика* / упоряд. Г. Фейдян. Київ : Шкільний світ, 2007. С. 4–8.
22. Устименко О.М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2013. № 2. С. 3–12.
23. Casteleyn J. Improving public speaking in secondary education – Exploring the potential of an improvisation training. *L1-Educational Studies in Language and Literature*. 2019. Vol. 19. P. 1–18. DOI: 10.17239/L1ESLL-2019.19.03.04.
24. Lightfoot A. Public speaking skills. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/planning-lessons-and-courses/articles/public-speaking-skills> (дата звернення: 15.11.2023).
25. Palmer E. Speaking (Not Public Speaking!) Activities for Middle and High School Students. January 27, 2023. URL: <https://www.hmhco.com/blog/public-speaking-activities-middle-high-school-students> (дата звернення: 15.11.2023).
26. Secondary S. How to make public speaking less scary for teens. URL: <https://secondaryenglishcoffeeshop.blogspot.com/2016/10/making-public-speaking-less-scary-for.html> (дата звернення: 15.11.2023).

USING A CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED APPROACH IN TEACHING PUBLIC SPEAKING TO HIGH SCHOOL STUDENTS

DATSKIV OLHA PAVLIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at the Department of English Philology and Methods of Teaching English
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Introduction. *The use of a content and language integrated learning approach to teaching public speaking in the Ukrainian and English languages to students of the 10–11 forms allows to increase the effectiveness of the educational process. Interdisciplinary connections facilitate the assimilation of complex information and develop students' cognitive skills. The relevance and importance of this problem have led to the choice of the research topic.*

Purpose. *The purpose of the paper is to analyze the requirements of the State Standard and curricula in the English and Ukrainian languages to students in the 10 and 11 forms; to identify ways to improve the process of teaching public speaking based on interdisciplinary connections; to suggest activities for integrated lessons aimed at developing public speaking skills.*

Methods. *To achieve this goal, the following methods were used: analysis of the content of the State Standard, comparative analysis of the English and Ukrainian languages curricula for the 10 and 11 forms, research literature analysis, classroom observation to determine the state and prospects of the problem under study; synthesis, induction, deduction, systematization, classification to systematize theoretical materials on the research problem.*

Results. *The analysis of the State Standard and curricula confirmed the conclusion about the need to supplement the Ukrainian language curricula for the 10-th form with theoretical material on teaching public speaking in the form of dialogue and polylogue, and the curricula for the 11-th form with material on teaching public speaking in the form of monologue. It has been established that the implementation of interdisciplinary connections contributes to the successful mastery of the state and foreign (English) languages in Ukrainian and English language lessons in general secondary education establishments and is an effective tool for its implementation. The coherent system of knowledge and skills in teaching public speaking can be achieved through the use of a content and language integrated learning approach. As communication skills are indispensable for personal and professional success, incorporating advanced technologies such as ChatGPT offers a unique and interactive approach to skill development. The technology has a profound impact on speech writing, practice sessions, feedback mechanisms, and overall confidence building in high school students. It is found that one of the effective ways to develop public speaking skills is to use artificial intelligence.*

Originality. *This paper explores the potential of utilizing ChatGPT, a language generation model, as an innovative tool to develop and enhance public speaking skills in high school students. Activities that teachers of the English and Ukrainian languages can use to develop high school students' speaking skills, in particular for preparing and presenting a motivational speech, are suggested.*

Conclusion. *It is concluded that it is important to establish and effectively use the interdisciplinary connections within the framework of content and language integrated learning in order to achieve the declared learning outcomes in teaching public speaking. The prospect of the study lies in the further identification and use of interdisciplinary connections and the study of the possibilities of artificial intelligence for developing high school students' public speaking skills.*

Key words: *the English language, interdisciplinary connections, content and language integrated learning, high school students, public speaking, the Ukrainian language.*

REFERENCES

1. Boichevska, I., & Veremiuk, L. (2022). Vykorystannia predmetno-movnoho intehrovanoho navchannia yak osnovnoho zasobu formuvannia inshomovnykh komunikatyvnykh vmin' [The use of content and language integrated teaching as the main means of foreign language communicative skills formation]. *Collection of Scientific Papers of Uman State Pedagogical University*, 4, 64–70. DOI:10.31499/2307-4906.4.2022.270291 [in Ukrainian].
2. Vaskivska, G., & Kosyanchuk, S. (2011). Rytorychni vminnia uchniv starshoi shkoly v konteksti tsinnisno-smyslovoi sfery [Rhetorical skills of high school students in the context of the values and sense sphere]. *Ukrains'ka mova i literatura v shkoli*, 8, 14–19. Retrieved from https://lib.iitta.gov.ua/26595/1/2011_UMiLS_08_VGO_KSV.pdf [in Ukrainian].
3. Honcharenko, S. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

4. Holub, N. (2010). Rytorychna kompetentnist' uchniv starshykh klasiv yak pokaznyk suchasnoi movnoi osvity [Rhetorical competence of high school students as an indicator of modern language education]. *Ukrains'ka mova i literatura v shkoli*, 8, 2–8 [in Ukrainian].
5. Holub, N. (2011). Systema vprav z rytoryky [System of exercises in rhetoric]. *Ukrains'ka mova i literatura v shkoli*, 6, 2–9 [in Ukrainian].
6. Hryban, G.V. (2015). Formuvannia komunikatyvnykh umin' i navychok starshoklasnykiv na urokakh rytoryky [Formation of communicative skills of high school students in rhetoric lessons]. In *Actual problems of forming the rhetorical personality of the teacher in the Ukrainian-speaking space* (pp. 102–106). Zhytomyr: Zhytomyr State University. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/18051/> [in Ukrainian].
7. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity [State standard of basic and complete general secondary education]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
8. Dyka, N.M., & Hlazova, O.P. (2023). Realizatsiia mizhpredmetnykh zviazkiv ta elementiv intehratsii u vyvchenni ukrainskoi ta anhliiskoi mov u ZZSO [Implementation of interdisciplinary connections and elements of integration in the study of Ukrainian and English in general education]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*, 14(32), 161–170 [in Ukrainian].
9. Kardash, L.V. (2019). Lihvistychni osnovy formuvannia rytorychnykh umin' starshoklasnykiv [Linguistic bases of forming rhetorical skills of high school students]. *Molodyy vchenyy*, 5(69), 130-133 [in Ukrainian].
10. Kravchuk, Zh.V., & Marchenko, V.V. (2021). Anhlomovni motyvatsiini promovy: lindhvoprahmatychnyy ta perekladatskyi aspekty [English-language motivational speeches: linguistic and pragmatic and translation aspects]. *Molodyy vchenyy*, 10(98), 326–328 [in Ukrainian].
11. Lihvododyaktychni zasady navchannia inozemnoi movy uchniv starshykh klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv: navchalno-metodychnyi posibnyk ((2013). [Linguodidactic bases of teaching foreign language to senior pupils of secondary schools: a study guide] / Redko V.H., Polonska T.K., Basai N.P. Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].
12. Nova ukrains'ka shkola: Kontseptualni zasady reformuvannia seredn'oi shkoly [New Ukrainian school: Conceptual principles of secondary school reform]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Last accessed: November 15, 2023) [in Ukrainian].
13. Navchal'ni prohramy dlia 10–11 klasiv [Curricula for grades 10-11]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (Last accessed: November 15, 2023) [in Ukrainian].
14. Pavlenko, O. (2022). Formuvannia movlennievoi kompetentnosti starshoklasnykiv v umovakh neformal'noi osvity [Formation of high school students' speech competence in non-formal education]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 29, 180–185 [in Ukrainian].
15. Palykhata, E., & Shtafirna, L. (2022). Navchannia publicnogo movlennia starshoklasnykiv z urakhuvanniam vymoh prohramy i materialiv pidruchnykiv z ukrainskoi movy [Teaching public speaking to senior students taking into account the requirements of the program and materials of Ukrainian language textbooks]. *The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: pedagogy*, 1, 142–149. DOI:10.25128/2415-3605.22.1.17 [in Ukrainian].
16. Petrova, T.O. (2006). Navchannia starshoklasnykiv usnogo pidhotovlenoho monolohu-perekonannia z vykorystanniam resursiv internet [Teaching high school students an oral prepared persuasive monologue using Internet resources]. *Inozemni movy*, 3, 14–20 [in Ukrainian].
17. Pryadka, Y.Y. (2012). Rytorychni vpravy na urokakh ukrains'koi movy v starshykh klasakh [Rhetorical exercises at the Ukrainian language lessons in high school]. *Pedahohika vyshchoi ta seredn'oi shkoly*, 35, 130–136. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PVSSh_2012_35_20 [in Ukrainian].
18. Soloshchenko, V.O. (2023). Osoblyvosti realizatsii predmetno-movnoho intehrovanoho navchannia (CLIL) yak providnoi metodyky navchannia inozemnykh mov u Yevropi [Features of the implementation of content and language integrated learning (CLIL) as a leading teaching method foreign languages in Europe]. *Bulletin of the T. Shevchenko National University «Chernihiv Collegium». Series: Pedagogical Sciences*, 177(21), 116–120. DOI:10.58407/visnik.232119 [in Ukrainian].
19. Typova osvitnia prohrama zakladiv zahal'noi seredn'oi osvity III stupenia [Model curriculum of general secondary education institutions of the third degree]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/typovi-programu-2-11/Typova.osv.prohr.ZZSO-III.stupenya.pdf> (Last accessed: November 15, 2023) [in Ukrainian].
20. Tokarieva, T.S. (2020). Monolohichne movlennia yak zasib realizatsii komunikatyvnykh tsilei pry vyvchenni nimets'koi movy u starshykh klasakh zakladiv zahal'noi serednoi osvity [Production as a means

- of realizing communicative goals in learning German in the senior years of general secondary education]. *Naukovi zapysky. Series: Pedagogical Sciences*, 190, 146–151. DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-190-146-151 [in Ukrainian].
21. Fedorenko, V. (2007). Rozvytok rytorychnykh zdibnostei starshoklasnykiv [Development of rhetorical abilities of senior pupils]. In *School rhetoric* (pp. 4–8). Kyiv: Shkilnyy svit [in Ukrainian].
 22. Ustymenko, O.M. (2013). Navchannia inshomovnoho monolohichnoho movlennia v aspekti kompetentnisnoho pidkходу [Teaching foreign language monologue speech in the aspect of competence approach]. *Inozemni movy*, 2, 3–12 [in Ukrainian].
 23. Casteleyn, J. (2019). Improving public speaking in secondary education – Exploring the potential of an improvisation training. *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 19, 1–18. DOI: 10.17239/L1ESLL-2019.19.03.04
 24. Lightfoot, A. (n.d.). Public speaking skills. Retrieved from <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers/planning-lessons-and-courses/articles/public-speaking-skills> (Last accessed: November 15, 2023)
 25. Palmer, E. (2023, January 27). Speaking (Not Public Speaking!) Activities for Middle and High School Students. Retrieved from <https://www.hmhco.com/blog/public-speaking-activities-middle-high-school-students> (Last accessed: November 15, 2023)
 26. Secondary S. (2016). How to make public speaking less scary for teens. Retrieved from <https://secondaryenglishcoffeeshop.blogspot.com/2016/10/making-public-speaking-less-scary-for.html> (Last accessed: November 15, 2023)